

Med v satju

Simon Golob

svetovalec specialist za tehnologijo čebelarjenja
simon.golob@czs.si

Ko beseda nanese na med, si ga predstavljamo v steklenem kozarčku ter opremljenega z lično izdelano nalepko in prelepko. Pridelamo in prodamo pa ga lahko tudi na drugačen način, v njegovi naravni embalaži, prvi posodi za med, v kateri ga čebele skladiščijo že tisočletja – v satju.

Med v satju zagotovo predstavlja popestritev naše ponudbe čebeljih pridelkov, poleg tega pa v določenih letih tudi način za vsaj delno reševanje pridelka in prihodka. Vsi, eni večkrat drugi manjkrat, smo se že srečali s sezonami, ko zaradi razvoja določenih povzročiteljev medenja mana vsebuje velik delež melicitoze, med pa posledično hitreje kristalizira. Tak med torej zatrdi že v satju, posledično pa povzroča čebelarju številne preglavice. Točenje takšnega medu ni možno, v panjih ga čez zimo ne smemo pustiti, saj zaradi svoje sestave ni primerna hrana za prezimovanje čebel. Čebelarji se tako v takih primerih zatekajo k uporabi številnih bolj ali manj učinkovitih ukrepov o katerih je v *Slovenskem čebelarju* že tekla beseda.

Eden izmed ukrepov pa je tudi pridelava medu v satju. Če kristalizacijo medu opazimo dovolj zgodaj, lahko

Primer slabe prakse ponudbe medu v satju

mediščne sate nadomestimo s satniki, prilagojenimi za pridelavo medu v satju, in tako med vseeno pridelamo in prodamo. Sicer ne točenega, temveč med v satju. Tako slabo situacijo obrnemo sebi v prid.

Ker ima, kot rečeno, med v satju velik potencial, smo v preteklih letih pregledali različne možnosti in pripomočke za njegovo pridelavo ter jih v lanskem letu tudi preizkusili. Poleg tega smo pregledali literaturo in smernice s tega področja in na podlagi tega prišli

Izrezovanje

Varjenje v PVC-vrečke

Med v satju – izrezan in zapakiran v PVC-vrečke

Primer satnika s PVC-lončki pred vstavitvijo v panj

Primer PVC-lončkov po dobrem tednu v panju

PVC-lončki z zrelim medom, primerni za odstranitev iz satnika

Foto: Arhiv ČZS

Foto: Simon Golob

Spodnji del PVC-lončka

Med v satju v PVC-lončkih

Med v satju v PVC-lončkih

Videz premalo odtečenega medu v satju v PVC-vrečki po približno pol leta

Videz medu v satju v PVC-lončkih po približno pol leta

Primer satnika za med v satju

do nekaterih usmeritev, ki jih je treba pri pridelavi upoštevati. Pridelava mora potekati izključno na deviškem satju (torej brez uporabe satnic, brez žic v satniku, sat predhodno nikakor ne sme biti zaležen ali v stiku z akaricidi). Izjemoma lahko na zgornji letvici satnika uporabimo tanek trak (s sintetičnimi sredstvi za zatiranje varoj neobremenjene oziroma ekološke) satnice, s čimer čebele spodbudimo in usmerimo k gradnji.

Za pridelavo medu v satju v prvi vrsti potrebujemo močne čebelje družine in dobro pašo, ki bo omogočala gradnjo satja in nabiranje medu. Poleg tega potrebujemo temu namenjene satnike. Kot osnovo lahko uporabimo prazen običajen satnik. Močne čebelje družine ga bodo ob dobri paši hitro zapolnile s satjem in napolnile z medom. Ko so satne celice pokrite in je med zrel, je med v satju primeren (če izrezujemo nepokrite celice, med steče ven), da ga izrežemo iz satnika in narežemo na manjše kose. Pomagamo si z ostrim, rahlo segretim nožem, močnejšo zobno nitko, ali žico iz nerjavčnega jekla.

Ker je z rezanjem sata na manjše kose razmeroma veliko dela, zaradi cedečega se medu pa delu sledi tudi veliko čiščenja, si lahko delo olajšajmo in satnik z letvicami že pred vstavljanjem v panj pregradimo na manjše enote. Če želimo svojo ponudbo medu v satju še bolj obogatiti, pa lahko v ta namen v panje vstavimo satnike z izrezanimi zelenimi oblikami, kot so srca, krogi, šestkotniki in podobno.

Glede pakiranja medu v satju imamo na voljo več načinov. Lahko ga vstavimo v steklene kozarce, ki jih lahko tudi zalijemo z medom. Zapakiramo jih lahko v PVC-škatljice, namenjene pakiranju peciva, ali zavarimo v PVC-vrečke, namenjene za živila. Ker se iz poškodovanih celic cedi med, je nujno, da posamezne kose pred pakiranjem odcedimo. Pomagamo si z mrežasto rešetko (lahko uporabimo takšno za peko piškotov) in pustimo, da se med popolnoma odcedi. V nasprotnem primeru se bo med iz celic cedil v embalaži, kar bo kazilo videz izdelkov, tako takoj po pakiranju kot tudi po nekaj časa, ko bo izcejeni med kristaliziral.

Med v satju pa je možno pridelati tudi z uporabo prilagojenih PVC-lončkov, izmed katerih smo eno izvedbo testirali tudi v lanskem letu. Gre za posebne PVC-lončke, ki jih izdeluje hrvaško podjetje. V ponudbi imajo več izvedb in velikosti in so dimenzijsko prilagojeni predvsem uporabi v LR- in DB-panjih. Z manjšimi spremembami satnika ter nekaj neizkoriščenega prostora pa jih lahko brez večjih omejitev uporabimo tudi v AŽ-panju. Spodnji del predstavlja sočasno končno embalažo in satnik za pridelavo medu v satju, ki se vstavi v panj. Na njegovi spodnji strani je oblikovan odtisk satnih celic, ki pripomore k urejeni gradnji satja. Pred uporabo ga s čopičem na tanko premažemo s segretim (tekočim)

Foto: Simon Colob

Med v satju v PVC-lončku

voskom (ekološkega ali drugače neoporečnega porekla). Pritrdimo ga v satnik ter v času paše vstavimo v medišča. Počakamo toliko časa, da so celice zgrajene, napolnjene z medom, da so vse pokrite ter je med posledično zrel,

nato pa ga odstranimo iz satnika. Zaradi zasnove lončkov satja ni treba rezati, posledično pa je delo hitro in čisto. Po odstranitvi spodnjega dela PVC-lončka iz satnika le na hitro očistimo morebiten vosk in propolis z njegove površine ter ga pokrijemo z zgornjim delom – pokrovom. Tako dobimo že med v satju v končni embalaži, ki jo opremimo le še s primerno izpolnjeno nalepko in prelepko ter ponudimo svojim strankam.

Pridelava medu v satju je lahko ob primerni pripravi in uporabi ustreznih pripomočkov zelo preprosta in hitra. To pa omogoča, da se lahko pridelave loti vsak čebelar ter tako strankam ponudi nekaj drugačnega, zanimivega in posebnega. Pri tem pa je seveda nujno potrebno upoštevanje prej omenjenih usmeritev. Tako bomo strankam ponuditi dober in kakovosten izdelek in ne mačka v žaklju, ki bi ga predstavljal nekakovosten izdelek iz neprimerne pridelave.

Zaradi velikega potenciala, ki ga omenjeni pridelek predstavlja, bomo različne načine pridelave preizkušali tudi v letošnjem letu. Temu pa bomo dodali še preizkus pridelave cvetnega prahu v satju z uporabo podobnih pripomočkov. ◆

Novice iz sveta

Ukrajina

Članice EU so največje uvoznice tujega medu. Pred brexitom je bila največji kupec Velika Britanija, po njenem izstopu iz EU pa je njeno mesto prevzela Nemčija, ki uvozi letno med 80.000 in 90.000 ton tega čebeljega pridelka. Kar 20.000 do 30.000 ton ga Nemčija tudi izvozi. Pred desetimi leti je bila glavna izvoznica medu Kitajska, zdaj pa vedno bolj njeno vlogo prevzema Ukrajina. Uradno ta država ne uvaža medu. Leta 2011 je znašal njen izvoz v EU komaj 10.000 ton, leta 2020 pa je že 80.000 ton. Tako je Ukrajina postala zaradi nizkih cen svojega medu neposreden konkurent Kitajski. Ta je zdaj na drugem mestu. Zanimivo pri vsem tem dogajanju pa je dejstvo, da Ukrajina v zadnjih desetih letih ni bistveno povečala lastne pridelave medu. **Kako si torej razložiti kar osemkratno povečanje njenega izvoza v desetih letih?**

Prevedel in priredil Franc Šivic

Vir: Spiewok, S.: Neue Spieler am Honigmarkt, *Deutsches Bienen Journal*, 12/2021, str. 5.

Avstrija

Predsednik Avstrijske čebelarске zveze Reinhard Hetzenauer piše v uvodniku oktobrske številke revije *Bienenaktuell*, da

so čebele v medijih še vedno zelo aktualne. Predvsem se poudarja, kako pomembne so čebele za ohranitev okolja in kako nevarno bi bilo za človeštvo, če bi čebele izumrle. To spretno izkoriščajo razni prodajalci, ki nudijo ljubiteljem narave panje in čebelje družine, ne da bi se prej prepričali, ali so ti ljudje primerni za gojenje čebel in če sploh imajo ustrezna znanja. Ko čebele prodajo, jih ne zanima več, kaj se bo z njimi dogajalo. Nekateri ljubitelji kupijo s čebelami naseljen panj v dobri veri, da so naredili nekaj koristnega za ohranitev okolja, potem pa čebele prepustijo same sebi, niti jim ne odvzamejo medu in ne zatirajo varoj. So tudi takšne čebelarke in čebelarji, ki na hitro povečajo število svojih čebeljih družin, potem pa jih ne morejo pravilno oskrbovati. Problem je tudi postavitve panjev na zemljiščih nepoznanih lastnikov brez ozira na zakonske predpise. Takšen razvoj dogodkov lahko uniči dobro podobo nas čebelarjev. Čeprav so čebele še vedno divje živali, imamo mi, čebelarke in čebelarji, etično dolžnost, da skrbimo za njihovo dobrobit. Ustrezne formulacije vsebujejo tudi državni zakoni. Zato bodimo pozorni na dogajanje v svojem okolju in obveščajmo svoje čebelarско društvo, da ustrezno ukrepa.

Prevod in priredba Franc Šivic

Vir: Hetzenauer, R. (2021): Liebe Imkerinnen, Liebe Imker. *Bienenaktuell*, št. 10, oktober 2021, str. 3.